

IETS OVER DE GESCHIEDENIS VAN DE SLAVERNIJ, EN ONS ANTWOORD

Een van de bekende schrijvers van het huidige Suriname, Cynthia McLeod, schreef de roman 'De vrije negerin Elisabeth'. Daarin vertelt zij over de aankomst in Suriname van de jonge militair Carl Otto Creutz, cadet in het leger van de Sociëteit van Suriname.

Hij werd voorlopig ondergebracht in het huis van een plantagehouder, die tegelijkertijd ook kapitein in het leger was.

De volgende morgen werd Carl Otto met een schok wakker. Wat was er? Iets als een kreet? Hij keek om zich heen. Een langgerekte schreeuw van buiten volgde. Nu begreep hij ook, dat een eerdere kreet als deze hem wakker had gemaakt.

Weer klonk een kreet en daarachter gejammer, geroep en gehuil.

Hij sprong uit de hangmat en liep naar het raam. Midden op het erf zag hij een praktisch naakte zwarte jongen staan, die met touwen was vastgebonden tussen twee palen. Een grote zwarte man stond er naast, met een stok waaraan leren riemen bevestigd waren. Die liet hij hard op de rug van de vastgebonden jongen neerkomen.

Naast een van de palen zat een andere zwarte in gebogen houding. Zijn naakte rug was vol bloedende striemen.

Een akelig tafereel, vond Carl Otto. Toch bleef hij kijken naar het gezweep, want hij had al gehoord, dat hij hieraan moest wennen, omdat er veel gezweept en gestraft werd om de slaven in het gareel te houden. De jongen werd losgemaakt en ging meteen bij de andere zitten.

Op dat moment werd er op zijn kamerdeur geklopt en een jongen met een kan met water stond voor de deur. Hij waste zich en ging naar beneden voor het ontbijt. Na het ontbijt meldde hij zich op het fort Zeelandia. Toen hij in een kamer gelaten was, waar ook drie andere cadetten zaten, hoorde hij een officier zeggen: "We hebben zes voor een zevenhoek. Laat de cadetten maar meegaan, dan zien ze dat meteen.

Op het plein gekomen zagen de cadetten een groepje soldaten met touwen waaraan enige zwarten vastgebonden zaten. Twee soldaten hadden zweepen in de hand; aan de leren banden zaten kleine stukjes lood.

Op de hoek van de Gravenstraat stond de groep stil. Een zwarte werd in het midden geplaatst en hij ontving tien zweepslagen.

Toen de volgende zwarte door een andere soldaat, tien zweepslagen. En zo ging het door, totdat alle zwarten hun tiental hadden gehad. Sommigen kermden, anderen waren onverstoort.

De groep ging verder naar de hoek van de Watermolenstraat. Hier werden weer alle slaven gezweept. Vervolgens op de hoek van de Klipstenenstraat. Hier was het veel drukker. Mensen bleven staan kijken. Gaven hun commentaar. "Goed zo, dit verdienen ze, dat tuig!"

Carl had zich eerst afgevraagd, wat een 'zevenhoek' was, maar nu begreep hij het. Het betekende dat ze langs zeven straathoeken zouden lopen, en dat de slaven op elke hoek gezweept zouden worden.

Na de 7e straathoek vielen er enkele slaven flauw, en allemaal hadden zij de rug en het onderlijf bedekt met bloed. De één huilde, een ander knarsetandde, weer een ander zat met gebalde vuisten.

Hoe was men tot het halen van neger-slaven gekomen?

In 1492 ontdekte een Spaanse expeditie onder leiding van Columbus het Amerikaanse continent. Ze ontmoetten daar Indianen die de blanken verwelkomden, en vredelievend van aard waren.

Spoedig voeren ook andere Spaanse schepen naar dat continent, kwamen bij de Amazone rivier, en voeren diep stroomopwaarts. Overal waren Indianen, en hier en daar hadden ze gouden sieraden.

Dat betekende volgens de Spanjaarden, dat ze dús goudmijnen moesten hebben. Ze werden bevolen de weg daarnaar toe te wijzen. Dat konden ze niet, of wilden ze niet.

De Spanjaarden veranderden daarop in begerige en kwaadaardige monsters. Ze richtten een slachting aan onder de bewoners van diverse dorpen, maar niemand kon de weg naar de goudmijnen wijzen, ook niet onder de meest vreselijke martelingen.

Enige Spanjaarden begonnen plantages aan te leggen om in de nieuwe wereld een winstgevend bestaan te beginnen. Ze namen Indianen daarvoor gevangen en dwongen hen als slaven op de plantages te werken. Maar deze Indianen waren voor dat werk veel te licht gebouwd. Ze konden niet tegen die landbouw in de hitte van de dag. Ze stierven van ellende.

Door deze beide acties van het zoeken in de dorpen naar goud, en het slavenwerk, was het aantal Indianen na 20, 30 jaar tot een kwart teruggebracht.

De priester Las Casas ging vanuit zijn (rooms-) christelijke overtuiging zó tekeer tegen de uitbuiting van indianen op Santo Domingo, en in heel Midden Amerika, dat men ging uitzien naar andere bronnen voor werkkrachten.

Er gingen stemmen op om Afrikanen te gaan halen. Dezen had men in Noord Afrika gezien in de landen aan de Middellandse zee. Deze Afrikanen waren veel sterker en konden beter tegen de hitte. Op kleine schaal werkten ze al hier en daar in Spanje en Portugal. Dat was al eeuwen zo, toen het grootste deel van Spanje en Portugal door de Moslims bezet was. Moslim-handelaren importeerden hen van de Noord-Afrikaanse markten, waar ze door de Sahara-woestijn naar toe gebracht waren. (P.C. Emmer, De Nederlandse Slavenhandel, 28)

Toen de moslims verdreven waren, gingen de Portugezen zelf op zoek. Omstreeks 1500 was 2 - 3 % van de Portugese en Zuid Spaanse bevolking slaaf. (Emmer, 28). De Portugezen begonnen op vele tropische eilanden suikerriet-plantages, en voorzagen die van slaven. In de eerste helft van de 16e eeuw werden er zo per jaar ruim 1700 slaven uit Afrika verhandeld.

Door de ontwikkeling van de kolonie Brazilië steeg het aantal verhandelde slaven daarna explosief.

Men schat, dat er tussen 1700 en 1850 meer dan 21 miljoen Afrikanen werden verhandeld. Een derde ging naar de Europese slavenhalers, een ander derde naar Afrikaanse eigenaars, 3 miljoen kwam in het Midden-Oosten terecht. Vier miljoen stierven.

De Nederlanders

Onze landgenoten verschenen pas tegen 1600 voor de Zuid-Amerikaanse kusten. Ze stichtten handelsposten, waar ze de Indianen bijlen en messen leverden, spijkers en naalden. Ze kregen daarvoor hout en goud, hars en verfstoffen.

Pas 30 jaar later stichtten de Zeeuwen de eerste plantage. Rietsuiker was een veel gevraagd product. Maar de eerste echte kolonie was door de Engelsen in Suriname gesticht, terwijl de Nederlanders de kolonie Nieuw Amsterdam (het huidige New York) in Noord Amerika bezaten. Later, tijdens de Tweede Engelse oorlog, namen de Engelsen dat in. De Staten van Zeeland veroverden echter met een expeditie van zeven schepen de Surinaamse kolonie. En zo kregen de Nederlanders Suriname bij de Vrede van Breda in 1667.

Elf jaar later waren er al 200 Suikerrietplantages opgezet.

Door onze strijd met Spanje en Portugal in de 2e helft van de 80-jarige oorlog, zaten wij hen dwars waar we maar konden, overal op de Atlantische kusten. Zo ook op de Afrikaanse kust, waar zij depots hadden voor de slavenhandel. Vandaar uit gingen de slaven naar Brazilië.

De Nederlanders wilden die slaven ook wel gaan halen, de handel was winstgevend. En zo leren de Amerikaanse kinderen op school, dat het Nederlanders waren, die daar in 1619 de eerste slaven aan land brachten, en wel in de staat Virginia.

In 1637 veroverden wij in Afrika het depot het fort Sao George del Mina op de Portugezen, en begonnen wij ook vandaar de handel in slaven. Deze breidde zich steeds meer uit.

Het is heel menselijk datgene uit het verleden te vergeten waarvoor je je schaamt, en datgene te onthouden waarop de trots bent, zo zegt P.C. Emmer in zijn boek.

Suriname

Het toedienen van de zogenaamde zevenhoek hoorde tot de orde van de dag. En dat was van de strenge straffen nog de meest milde. Wanneer er slaven wegliepen, kwamen ze soms na enige tijd door honger gekweld terug naar de omgeving van Paramaribo, waar ze zich in de bossen verscholen. Werden ze gepakt, dan kwam het voor, dat er hun een haak tussen de ribben werd geslagen en ze zo werden opgehangen. Anderen werden meteen levend verbrand, of er werden paarden aan hun benen vastgebonden, en zo werden ze uit elkaar getrokken. Met hun armen net zo. Dit was allemaal om bij de andere slaven eventuele plannen om weg te lopen, óp te doen geven.

Het was geen bezwaar om hen zo te behandelen. Ze waren alleen maar wilden, vonden de meeste Nederlanders. Half dieren. Geen mensen met gevoelens zoals wij.

De Nederlanders hadden de twijfelachtige naam, van de meest wrede straffen uit te delen van alle Europeanen. Bij de Engelse, Franse en Portugese plantages werden slaven die verkeerde dingen deden, soms bedreigd door hun heer: "Pas op, als je dit nog eens weer doet, verkoop ik je aan een Nederlander!" en die bedreiging was vaak voldoende om de slaaf in het gareel te houden.

Op deze manier hebben onze landgenoten 150 jaar lang sommige neger-slaven gekweld.

De slavenhalers

Aangezien heel veel slaven stierven door het zeer harde leven en de straffen, moesten er telkens meer slaven uit Afrika worden gekocht en aangevoerd. We haalden ze met grote schepen, waarin in het ruim ± 200 mensen gestouwd konden worden.

Maar de hitte in die ruimen, de wanhoop en ziekten, velden er op zo'n reis soms wel 100 slaven. Dat betekent, dat men er maar met 100 in Suriname of op Curacao aankwam. Dat bracht te weinig winst voor de slavenhaler.

Wat deden we dus? In dat ruim van 200 mensen persten wij soms 300 mensen. Er was niet genoeg ruimte voor hen allen om tegelijk te slapen. Daarom moesten ze maar om beurten slapen.

Het was een intens doffe ellende daar in die ruimen. De meeste slaven kwamen daarom ziek en uitgeerd in hun nieuwe vaderland aan.

De kroon op al dit afschuwelijke werd echter gevormd door de omstandigheden van de laatste 50 jaar van de slavernij. De Engelsen hadden uiteindelijk iets na 1807 de slavenhandel afgeschaft op voortdurend aandringen van de evangelische kerkgangers. En ze verboden daarbij ook meteen maar iedere andere natie om nieuwe slaven te halen.

Slavenhalers die op zee aangetroffen werden, wachtte gevangenisstraffen, en de schepen zouden worden verbeurd verklaard.

Wat deden de Nederlandse slavenhalers? Als er een Engels oorlogsschip naderde op de Atlantische oceaan dan wilden de Nederlanders niet betrappt worden. Want dan was de rederij het schip kwijt.

De bemanning wierp dan de hele zwarte lading van soms 250 mensen in zee, en de haaien hadden een uitzinnig feest. Alleen zó kon het schip behouden blijven.

Dus om de financiële strop te ontgaan werden er in dit geval 250 mensenlevens opgeofferd.

De Marrons

In de loop van de jaren kwamen er in Suriname steeds meer weglopers, die de terreur van de Nederlanders niet meer konden verdragen, en ze trokken hoe langer hoe verder de bossen in. Marrons heetten zij, weggelopenen.

In deze bossen was bar weinig voedsel te vinden. Daarom kwamen ze soms in de nachten naar de plantages terug om voedsel te stelen, of om hun vrouw te halen. Toen de Marrons groter in aantal werden, werden de plantages 's nachts compleet aangevallen.

De Nederlanders hielden daarom politionele acties, zocht de Marrons in het oerwoud op, maar het aantal soldaten dat aan Nederlandse kant stierf, aan ziekten of in de gevechten, was hóger dan het aantal Marrons dat werd gedood. Er ontstond een soort guerilla oorlog van de Marrons. Op een gegeven ogenblik sloten we een niet-aanvalsverdrag met deze Marrons.

Bijbelse noties

Bij het bestuderen van al deze zaken komen enkele plaatsen uit de bijbel naar voren.

Als na de eerste moord Kaïn wordt aangesproken, zegt de Here God: “**Het bloed van je broeder roept tot Mij van de aardbodem.**” (Gen. 4: 10).

Dit betekent, dat de Here God vergoten bloed niet zomaar over het hoofd kan zien en vergeten kan; want de mens is zijn schepsel, zijn eigendom. Het bloed blijft roepen, net zolang totdat er verzoening over wordt gedaan.

Zou dat misschien nu nóg zo kunnen zijn?

Verderop in het Oude Testament lezen we een geschiedenis van koning David. Als deze een tijd lang koning is, komt er een hongersnood in het land Israël. Een jaar lang regent het niet. Dat betekent: de armen lijden honger. De rijken kopen voedsel in het buitenland.

In het jaar daarop komt er nóg geen regen. De armen sterven allemaal, bij de rijken raakt het geld op, en ze hebben óók gebrek. Dan gaat David denken: “Heeft de Here God er soms iets mee voor? Heeft Hij ons verlaten? Trekt Hij de handen van ons af?”

In het derde jaar komt er nóg geen regen. Het gebrek komt tot aan de poorten van het paleis. Ook de rijken hebben hongersnood. Dan gaat David er een gebedszaak van maken. Hij gaat echt roepen naar God. Het is wat erg laat, maar hij doet het tenminste.

En God zegt, waarschijnlijk door een profeet, die de koning opzoekt: “**Op Saul en zijn huis rust een bloedschuld**, omdat hij de Gibeonieten gedood heeft.”

Merkwaardig! Saul, de eerste koning van Israël, was een nationalist. Hij hád het niet op allochtonen. Maar de gastarbeiders de Gibeonieten hadden al met Jozua, eeuwen tevoren, een contract met Israël gesloten. Hun zou niets overkomen als zij bepaalde taken van arbeid zouden volbrengen. Saul echter dacht daar niet aan, en sloeg er verscheidene van deze buitenlanders dood. Er daar kraaide geen haan naar.

Tot misschien 20, 30 jaar later, de Here God daarop terugkomt. Israël heeft dan tijd genoeg gehad om deze contractbreuk met de gibeonieten goed te maken, maar heeft het niet gedaan.

En dan trekt de Here God zijn zegen terug. Het wordt droog in Israël, kurkdroog. De armen sterven van honger. Wreed van God lijkt dat.

Maar Hij zegt als het ware: “Jullie lieten zélf de mensen van de Gibeonieten sterven. Je trok je niets aan van hun pijn, hun rouw en hun verdriet. En je hebt je fout niet goed gemaakt.”

Dan zoekt David een ontmoeting met de Gibeonieten, en hij zegt:

**“Wat kan ik voor u doen
om het onrecht goed te maken dat u is aangedaan,
zodat de vloek die er op Gods eigen land rust, ongedaan wordt gemaakt?”** (2Sam 21: 3)

De Gibeonieten vragen een offer. En hij geeft het.

Daarna geeft God een milde regen over het land.

Deze bijbelse geschiedenis leert ons, dat God, soms jaren later, terugkomt, op onschuldig vergoten bloed. En Hij vraagt pogingen tot verzoening.

Jezus heeft zich in zijn bergrede in soortgelijke bewoordingen uitgelaten.

Hij zegt: **“Als je aan God een offer wil brengen in de tempel,
en je herinnert je dat je medemens je iets verwijt,
laat dan je offer eerst maar bij het altaar liggen,
en verzoenen je eerst met je naaste,
en kom dán je offer brengen.”** (Matth. 5: 23)

Conclusies

Het is ons duidelijk geworden, dat veel Surinamers een grief in het hart hebben tegen ons Nederlanders.

Er zijn per slot talloze onschuldige mensen van hen door ons gekweld en omgebracht.

Ik was met mijn collega Wout Bouwman in 1999 op een bijeenkomst van christenen in Suriname. Wij erkenden de fouten van de Nederlanders.

Ik vroeg daarna: “Wil ieder van u die nog pijn en bitterheid voelt over de Nederlanders, bij mij naar voren komen, zodat ik daar verder met u over kan spreken? En willen degenen die innerlijk klaar gekomen zijn met de slavernij, en er geen pijn meer over hebben, bij Wout gaan staan? ”

Er kwamen van de 150 aanwezigen zó 40 naar elk van ons toe. Dat betekent dat ruim een kwart van de Surinaamse christenen nog met pijn in het hart aan het verleden terugdenkt, en moeite heeft met Nederlanders. Hoe zal het er dan met de niet-christenen voor staan?

Zo'n groot percentage mensen tobt er nog mee.

Dat betekent, dat wij Nederlanders iets moeten doen.

We hebben er wel geen schuld aan wat onze voorouders deden, maar we hebben wél een verantwoordelijkheid tegenover de mensen die daar nú nog pijn over hebben.

Zij die gegriefd zijn over wat hun voorouders is aangedaan.

Zij die zich beledigd gevoelen over hoe er over die voorouders gedacht en gesproken is, hoe ze nauwelijks voor ménsen zijn gehouden.

Heel wat Surinamers voelen zich hierdoor diep beledigd.

Daarom hebben wij in het kader van de Stichting Boete en Verzoening [[link](#)] een reis georganiseerd. Surinaamse vrienden regelden een ontmoeting met de dorpsvergadering van 13 hoofdplaatsen in het woud. De dorpen daar rondom zonden hun ‘burgemeesters’.

De tocht

De leiding van verschillende kerken in Suriname vond dit plan van de Nederlanders zó goed, dat zij enthousiast zeiden: “Wij willen er bij zijn als dit gebeurt.”.

Zo gingen er niet alleen twee Nederlanders, maar ook een tiental Surinaamse kerkleiders met de expeditie mee. Zij kwamen uit de Creoolse bevolking én uit de Marrons zelf, uit de Hindoestanen én uit de Indianen.

Wij voeren er heen. In het oerwoud is de rivier de beste reismogelijkheid. Wij spraken overal met de Marrons, erkenden onze misdaden, praken van onze pijn over hún pijn, ons leed over de belediging die hun ras is aangedaan.

Zij zeiden: “Wij huilen onder uw woorden. Wij huilen, omdat u hier bent gekomen en hier namens vele christenen van Nederland bent. U bent gekomen met een boodschap van verzoening.” Zij riepen elkaar toe: “Deze broeders uit Nederland zijn een gave van God voor ons Bosland. Dit alles samen moeten wij aan onze kinderen vertellen.”

In een ander dorp zei men: “Dit is het begin van een nieuw tijdperk! We hadden nooit kunnen denken dat de Nederlanders naar ons toe zouden komen. Maar het is toch gebeurd. Daar zijn we erg blij over. Maar verzoening heeft ook tijd nodig. De tijd is gekomen dat we ook aan onze kinderen vertellen dat we ons verzoenen.”

Aan het einde van onze reizen zijn de Surinaamse kerkleiders in de boot dankbaar voor het goede verloop van de tocht.

Eén van hen zegt; “U zou een boekje moeten schrijven over deze tocht, voor onze jongeren. Zij moeten weten wat u hebt gezegd, en dat de Surinamers hun vergeving hebben gegeven.”

Een ander zei: “Onze kinderen komen thuis van school, van de geschiedenisles, en zij zeggen soms: ‘Mama, ik ga de Nederlanders haten, om wat ze aan ons hebben gedaan. En haat is niet goed.

Haat verduistert een mens, en zeker een kind; en blokkeert een goede ontwikkeling. Daarom moeten jullie Nederlanders een boekje schrijven over deze reis. En dat moeten al onze kinderen lezen.”

Vandaar, dat wij tot het schrijven van het boekje gekomen zijn.

C.P. Sybrandi.